

Esikunta

7.6.2022

Lakivaliokunnalle

K 2/2022 vp Hallituksen vuosikertomus 2021 – Oikeusministeriön lausunto lakivaliokunnan ehdotuksesta hyväksytyistä lausumista sekä asiasta Ylivelkaantumisen ja siitä aiheutuvien ongelmien vähentäminen (HE 230/2018 vp – EV 284/2018 vp), lausumat 1-3 sekä Tyttöjen sukuelinten silpomisen kieltämistä koskevasta kansalaisaloitteesta (KAA 1/2019 vp — EK 44/2020 vp)

Oikeusministeriö täydentää hallituksen vuosikertomuksessa 2021 esitettyä seuraavasti:

Esitutkintaviranomaisten toiminnan valvonta ja salaisista tiedonhankintakeinoista päättäminen (HE 222/2010 vp – EV 374/2010 vp)

Eduskunta edellytti, että hallitus selvittää ja harkitsee, tulisiko salaisia tiedonhankintakeinoja koskeva ratkaisutoimivalta osoittaa tuomioistuinten toimivaltaan.

Työryhmän mietintö on ollut 25.3.2022 päättyneellä lausuntokierroksella. Mietinnön ja siitä saatujen lausuntojen pohjalta on tarkoitus valmistella hallituksen esitys annettavaksi eduskunnalle syksyllä.

Identiteettivarkaudet (HE 232/2014 vp – EV 335/2014 vp)

Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa itsenäisenä esiintyvän identiteettivarkauden nykyisten tutkintakeinojen ja -valtuuksien toimivuutta ja riittävyttä, ja jos aihetta ilmenee, ryhtyy toimenpiteisiin kyseisten rikosten torjunnan ja selvittämisen tehostamiseksi.

Työryhmän mietintö on ollut 25.3.2022 päättyneellä lausuntokierroksella. Mietinnön ja siitä saatujen lausuntojen pohjalta on tarkoitus valmistella hallituksen esitys annettavaksi eduskunnalle syksyllä 2022.

Oikeudenhoidon uudistamisohjelma (HE 246/2014 vp – EV 308/2014 vp)

Eduskunta edellyttää, että hallitus joutuisasti selvittää tarpeen ja mahdollisuudet ottaa käyttöön järjestelmä, jossa suullinen näyttö otetaan muutoksenhakutuomioistuimessa vastaan käräjäoikeudessa tehdyn kuva- ja äänitallenteen avulla.

Uudistuksen voimaantulo edellyttää, että videotallennusjärjestelmä on valmis käyttöönotettavaksi ja sen toimintavarmuudesta on voitu varmistua. Tavoitteena on siirtyä uuteen menettelyyn vuoden 2023 aikana.

Sakon muuntorangaistusmenettelyn keventäminen ja yksinkertaistaminen (HE 291/2014 vp – EV 363/2014 vp)

Eduskunta edellyttää, että hallitus viipymättä selvittää mahdollisuudet keventää ja yksinkertaistaa sakon muuntorangaistusmenettelyä ja sitä edeltäviä vaiheita ja valmistelee tarvittavat ehdotukset annettavaksi samanaikaisesti eduskunnalle sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain voimaansaantoa koskevan lakiehdotuksen kanssa.

Muuntorangaistusmenettelyn yksinkertaistamista koskeva hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle vuonna 2023. Sakon maksamismenettelyä yksinkertaistavat lainmuutokset tulivat voimaan 4.4.2022.

Rikoslain 20 luvun uudistaminen (HE 212/2018 vp – EV 305/2018 vp)

Eduskunta edellyttää, että hallitus ripeästi uudistaa rikoslain 20 luvun säännökset koskien lapsiin kohdistuvia hyväksikäyttö- ja raiskausrikoksia ja antaa asiaa koskevan hallituksen esityksen eduskunnalle. Uudistuksessa tulee edelleen kiristää lapsiin kohdistuvien hyväksikäyttö- ja raiskausrikosten rangaistuksia, erityisesti vähimmäisrangaistuksia, sekä arvioida sääntelytekniikkaa ja rikosnimikkeitä. Tarkastella tulee erityisesti sukupuoliyhteyden käsittävien tekojen sääntelytekniikkaa ja lapsen iän merkitystä samoin kuin

sitä, tulisiko tällaiset teot siirtää raiskausrikosten piiriin. Uudistuksessa tulee kiinnittää huomiota sukupuolivaikutusten arviointiin.

Eduskunta edellyttää, että hallitus mahdollisimman pian käynnistää rikoslain 20 luvun kokonaisuudistuksen, jossa tarkastellaan lukuun sisältyviä eri seksuaalirikoksia koskevia säännöksiä, jotta ne muodostavat selkeän ja johdonmukaisen kokonaisuuden. Lisäksi erityisesti tulee arvioida raiskausrikoksen tunnusmerkistöä muutoin kuin lapsiin kohdistuvien tekojen osalta. Keskeistä on arvioida muun muassa uhrin avutonta tilaa koskevaa sääntelyä sekä suostumuksen aseman vahvistamista raiskausrikosten ja muiden seksuaalirikosten määrittelyssä. Uudistuksessa tulee kiinnittää huomiota sukupuolivaikutusten arviointiin.

Eduskunta edellyttää, että hallitus rikoslain 20 luvun kokonaisuudistuksen yhteydessä tai erikseen arvioi myös rikoslain muihin lukuihin sisältyvien seksuaalirikoksia koskevien rangaistussäännösten kehittämistarpeet. Uudistuksessa tulee kiinnittää huomiota sukupuolivaikutusten arviointiin.

Hallituksen esitys on annettu eduskunnalle helmikuussa 2022 (HE 13/2022 vp).

Ylivelkaantumisen ja siitä aiheutuvien ongelmien vähentäminen (HE 230/2018 vp – EV 284/2018 vp)

Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto seuraa tarkoin kuluttajaluottojen hintasäätelyn vaikutuksia kustannuksiltaan kohtuuttomien kuluttajaluottojen tarjontaan ja hintoihin sekä ryhtyy tarvittaessa välittömästi lisätoimiin.

Oikeusministeriössä on käynnissä hanke pysyvien muutosten valmistelemiseksi kuluttajaluottosäätelyyn. Muutoksia valmistelleen työryhmän 11.3.2022 julkaistussa mietinnössä ehdotettiin mm. korkokaton alentamista nykyisestä 20 prosentista 15 prosenttiin. Samalla korkokatto ehdotettiin sidottavaksi korkolaissa tarkoitettuun viitekorkoon kuitenkin siten, että korko ei saisi sopimuksen mukaan nousta tällöinkään yli 20 prosentin. Ehdotuksen mukaan korkokatto koskisi myös ennen lain voimaantuloa tehtyjä jatkuvaa luottoa koskevia sopimuksia siltä osin kyse on lain voimaantulon jälkeen tehtävistä uusista nostoista. Lisäksi mietinnössä ehdotettiin eräitä tiukennuksia luottojen markkinointia koskevaan sääntelyyn. Mietintö on ollut lausuntokierroksella, joka päättyi 29.4.2022. Esityksen jatkovalmistelu on käynnissä, ja hallituksen esitys asiasta on tarkoitus antaa eduskunnalle syksyllä 2022.

Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto arvioi pikaisesti ulosoton suojaosuusjärjestelmän ja yksityishenkilön velkajärjestelyssä velallisen maksukyvyn arvioinnissa huomioon otettavien velallisen välttämättömien elinkustannusten tason kehittämistarpeet ja valmistelee tarvittavat säädösmuutokset.

*Tutkimusraportin ja siitä saadun lausuntopalautteen perusteella hallitus on päättänyt valmistella va-
paakuukausien lisäämistä koskevan hallituksen esityksen. Hallituksen esitys on tarkoitus antaa edus-
kunnalle syksyllä 2022. Lisäksi oikeusministeriössä on käynnistetty selvitys ulosmittauksen laskenta-
sääntöjen ja sosiaaliturvaetuuksien yhteensovittamisesta. Selvityksellä luodaan tietopohjaa ulosmit-
tausjärjestelmän laajemmalle uudistamiselle.*

*Tasokorotus tehdään 3.6.2022 hyväksytyllä oikeusministeriön asetuksella ja se tulee voimaan
1.7.2022.*

Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto ryhtyy pikaisesti tarvittaviin lainsäädännöllisiin ja muihin toimenpiteisiin kuluttajien velkaantumisongelmien ennaltaehkäisyn ja vähentämisen tehostamiseksi muun muassa arvioimalla maksuhäiriötietojen säilytysaikojen tarkoituksenmukaisuutta ja selvittämällä korkeakorkoisten vakuudettomien kuluttajaluottojen mainonnan rajoittamista sekä selvittää mahdollisuuksia parantaa sosiaalisen luoton saatuutta.

Hallituksen esitys (HE 22/2022 vp), jolla ehdotetaan säädettäväksi laki positiivisesta luottotietorekisteristä, on eduskunnan käsiteltävänä. Rekisteri on hallituksen esityksen mukaan tarkoitus ottaa käyttöön kuluttajaluottojen osalta keväällä 2024 ja luonnollisen henkilön elinkeinotoimintaa varten ottamien luottojen osalta keväällä 2026.

Maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikojen osalta eduskunta edellä selostetun lausuman jälkeen sisällytti vastaukseen EV 69/2020 vp lausuman (4. lausuma), jonka johdosta maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikojen muutoksia nopeutettiin. Eduskunnan keväällä hyväksymät säilytysaikojen muutokset (HE 109/2021 vp); EV 34/2022 vp) tulevat voimaan 1.12.2022.

Kuluttajaluottojen mainonnan osalta voi todeta, että oikeusministeriössä on käynnissä hanke pysyvien muutosten valmistelemiseksi kuluttajaluottosäätelyyn. Muutoksia valmistelleen työryhmän mietinnössä pohdittiin useita eri tapoja tiukentaa myös luottojen markkinointia koskevaa säätelyä. Työryhmä päätyi ehdottamaan mm. hyvää luotonantotapaa koskevaa säännöstä muutettavaksi siten, että säännöksessä lueteltaisiin nykyistä tarkemmin, minkä tyyppistä markkinointia erityisesti olisi pidettävä hyvän luotonantotavan vastaisena. Työryhmä ehdotti myös uusia säännöksiä kuluttajaluoton mainonnassa annettavasta varoituksesta sekä eri maksutapojen esittämistä järjestyksestä kuluttajan ostaessa hyödykkeitä verkossa. Hallituksen esitys asiasta on tarkoitus antaa eduskunnalle syksyllä 2022.

Eduskunnan vastaus hallituksen esitykseen laiksi rikoslain 25 luvun 9 §:n muuttamisesta (HE 226/2020 vp - EV 97/2021 vp)

Eduskunta edellyttää, että viipymättä selvitetään ja arvioidaan lainsäädännön muutostarpeet maalittamiseen puuttumisen tehostamiseksi rikosoikeudellisin keinoin sekä valmistellaan tarvittavat lakiehdotukset ja ohjeet niin, että maalittamisen uhrin asemaa vahvistetaan.

Oikeusministeriössä laaditaan arviomuistiota siitä, tarvitaanko maalittamiseen puuttumisen tehostamiseksi rikoslainsäädännön muutoksia. Lainsäädännön muutostarpeiden ilmetessä on samalla luonnosteltava muutokset, mahdollisuuksien mukaan myös rikoslainsäädännön muuttamisesta aiheutuvat muut lainsäädäntömuutokset. Arviomuistion laatimisen määräaika päättyy 31.8.2022.

Tyttöjen sukuelinten silpomisen kieltäminen (KAA 1/2019 vp — EK 44/2020 vp)

Tyttöjen sukuelinten silpomisen kieltämistä koskevan kansalaisaloitteen ([KAA 1/2019 vp](#)) käsittelyn yhteydessä eduskunta hyväksyi päätöksen, jonka mukaan eduskunta edellyttää kansalaisaloitteen pohjalta, että valtioneuvosto ryhtyy mahdollisimman ripeästi toimenpiteisiin tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen säätämiseksi rikoslaissa rangaistavaksi nykyistä selkeämmin ja antaa tarvittavat lakiehdotukset eduskunnan käsiteltäviksi kuluva vaalikauden aikana (EK 44/2020 vp).

Oikeusministeriö on 27.5.2021 asettanut työryhmän valmistelemaan tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen säätämistä rikoslaissa rangaistavaksi nykyistä selkeämmin. Työryhmän toimikausi jatkuu 31.8.2022 saakka, ja hallituksen esitys pyritään antamaan eduskunnalle kuluva vaalikauden aikana. Toimenpiteet edellä mainitun asian osalta ovat siten kesken.

Muiden lausumien osalta oikeusministeriöllä ei ole lisättävää siihen, mitä hallituksen vuosikertomuksessa 2021 on todettu.

Susanna Siitonen, lainsäädäntöjohtaja, oikeusministeriö